

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016**

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

(ΝΕΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

(ΠΑΛΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ)

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

α. Εθνικές γαίες

β. Εθνικόν Κομιτάτον

γ. Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να αντιστοιχίσετε σωστά τα γράμματα (ιστορικά γεγονότα) της στήλης **A** με τους αριθμούς (χρονολογίες) της στήλης **B** (περισσεύουν τρεις χρονολογίες).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
<i>α. Ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος</i>	1. 1878
<i>β. Συνθήκη του Λονδίνου</i>	2. 1881
<i>γ. Προσάρτηση της Θεσσαλίας και της Άρτας</i>	3. 1909
<i>δ. Κίνημα στο Γουδί</i>	4. 1912
<i>ε. Ίδρυση του Σ.Ε.Κ.Ε.</i>	5. 1913
	6. 1918
	7. 1925
	8. 1927

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στον τρόπο επιλογής του Αλέξανδρου Ζαΐμη ως αρμοστή της Κρήτης και στο έργο που αυτός επιτέλεσε (Σεπτέμβριος 1906 – Μάιος 1908).

Μονάδες 14

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφέρετε:

α. τα μέσα τα οποία διέθεσε το ελληνικό κράτος στην Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων (μονάδες 8).

β. την παράμετρο της διάκρισης των προσφύγων σε αστούς και αγρότες,

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

την οποία έλαβε υπόψη η Επιτροπή, για την αποκατάστασή τους (μονάδες 3).

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να συγκρίνετε τα ελληνικά συντάγματα του 1844 και του 1864 ως προς:

- α. τη μορφή του πολιτεύματος (μονάδες 4)
- β. το δικαίωμα ψήφου και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 15)
- γ. τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 6).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Ο Εκλογικός Νόμος [με βάση το σύνταγμα του 1844] καθιέρωνε την εκλογή των βουλευτών με πλειοψηφικό σύστημα δύο γύρων, που θα διεξαγόταν με άμεση, σχεδόν καθολική, και μυστική ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στους πολίτες (άρρενες) ηλικίας 25 ετών συμπληρωμένων, «έχοντας προσέτι ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας, όπου έχουν την πολιτικήν διαμονήν των, ή εξασκούντας εν αυτή οποιονδήποτε επάγγελμα, ή ανεξάρτητον επιτήδευμα». Εξαιρούνταν «α) Οι διατελούντες υπό ανάκρισιν επί κακουργήματι, β) Οι προσκαίρως ή διά παντός στερηθέντες κατά συνέπειαν δικαστικής αποφάσεως του δικαιώματος του ψηφοφορείν, γ) Οι στερούμενοι της ελευθέρας διαχειρίσεως της περιουσίας των». Κάθε πολίτης διέθετε μία ψήφο και όφειλε αυτοπροσώπως να ασκήσει το δικαίωμά του και όχι με αντιπρόσωπο.

Ν. Διαμαντούρος, «Περίοδος Συνταγματικής Μοναρχίας», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[...] η σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι αναγκαία για να αναφανεί η ιδιοτυπία της ελληνικής πολιτικής οργάνωσης. Έτσι, π.χ. η καθολική ψηφοφορία θεσπίζεται στη Γερμανία το 1871, [...] στην Ελβετία το 1874, στην Ισπανία το 1890, στο Βέλγιο το 1893, στη Νορβηγία το 1898, στην Αυστρία το 1907, στη Σουηδία το 1909, στην Ολλανδία το 1917 και στην Ουγγαρία το 1918. Στην Αγγλία επίσης η διεύρυνση του εκλογικού δικαιώματος είναι πολύ αργόρρυθμη. Μέχρι το 1832 οι εκλογείς δεν ξεπερνούσαν τις 430.000 [...] Το 1865 μόλις ξεπερνάνε το εκατομμύριο, για να πλησιάσουν τα δύο μετά την εκλογική μεταρρύθμιση του 1867. Μόνο τον εικοστό αιώνα θα ολοκληρωθεί η διαδικασία της διεύρυνσης της δημοκρατίας. Αλλά ακόμα και το 1911, 41% των ενήλικων ανδρών δεν είχαν ακόμα δικαίωμα ψήφου. [...] Έτσι,

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

το Σύνταγμα του 1864 θεσπίζει οριστικά τον κοινοβουλευτισμό με την κατάργηση όλων των ενδιάμεσων αντιπροσωπευτικών βαθμίδων, των χωριστών εκλογικών σωμάτων και των διπλών ή τριπλών κοινοβουλίων, που σε πολλές χώρες αποδυνάμωναν τελείως τη δημοκρατική λειτουργία.

Κ. Τσουκαλάς, *Κοινωνική Ανάπτυξη και Κράτος. Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα*, δ' έκδ., Αθήνα, Θεμέλιο, 1989, σσ. 303 και 305.

Σημ. Τα κείμενα Α και Β αποδόθηκαν στο μονοτονικό.

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα και τον πίνακα που ακολουθούν, να αναφερθείτε:

- α. στις θετικές συνέπειες των Βαλκανικών πολέμων για την Ελλάδα (μονάδες 9)
- β. στο πρόβλημα που προέκυψε από την ενσωμάτωση των Νέων Χωρών, σχετικά με την εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της χώρας (μονάδες 6)
- γ. στη διευθέτηση αυτού του προβλήματος κατά την περίοδο 1920-1928 (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα ήταν στο τέλος των Βαλκανικών πολέμων βαριά χρεωμένη, η οικονομία της παρουσίασε κάποιο δυναμισμό που εξηγείται από την εμπιστοσύνη και αισιοδοξία που δημιούργησαν οι στρατιωτικές επιτυχίες στους Έλληνες για το μέλλον. Η εμπιστοσύνη αυτή φάνηκε επίσης στη σταθερότητα της δραχμής, που διατήρησε την ονομαστική της αξία, με την αύξηση των καταθέσεων στην Εθνική Τράπεζα και των αποθεμάτων χρυσού, τη διατήρηση του ισοζυγίου πληρωμών στο εξωτερικό εμπόριο και τη σχετική σταθερότητα του εισοδήματος που προερχόταν από αυτό.

Γ. Λεονταρίτης, «Οικονομία και κοινωνία από το 1914-1918», στο *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΕ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1978, σ. 84.

Σημ. Το κείμενο Α αποδόθηκε στο μονοτονικό.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Ο Κωνσταντίνος Ρακτιβάν, τον Οκτώβριο του 1912, ορίζεται ως αντιπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης για τον συντονισμό της προσωρινής διοίκησης των καταληφθεισών [Νέων] Χωρών, εγκαθίσταται στη Θεσσαλονίκη και δηλώνει:

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

«Να προσενεχθώ* προς πάσας τας εθνικότητας εν ισότητι και δικαιοσύνη, να σεβασθώ τα δικαιώματα των ατόμων και να εργασθώ διά την ευημερίαν όλων των κατοίκων της χώρας ταύτης [Μακεδονίας] αδιακρίτως. Αύται εισίν άλλως τε και αι γενικαί αρχαί, αίτινες κρατούσι και καθοδηγούσι την διοίκησιν εν Ελλάδι, ώστε πάντα ταύτα δεν είναι δι' εμέ νέα. [...].

Καταλήγων δηλώ αύθις κατηγορηματικώς ότι ειλικρινεστάτη επιθυμία μου είναι να ίδω αποκαθισταμένους αδελφικούς δεσμούς μεταξύ των διαφόρων στοιχείων, άτινα κατοικούσι την χώραν ταύτην [Μακεδονία], δεσμούς βασιζομένους τουλάχιστον επί της κοινότητος των συμφερόντων και απολύτου ισότητος, μεθ' ης θέλουσι κυβερνάσθαι...».

Κ. Ρακτιβάν, *Εγγραφα και σημειώσεις εκ της πρώτης Ελληνικής Διοικήσεως της Μακεδονίας 1912-1913*, επιμ. Κ. Θ. Δημαράς, Θεσσαλονίκη, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 1951, σσ. 39-43, στο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, τ. 6, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σσ. 66-67.

*Να προσενεχθώ: να συμπεριφερθώ.

ΠΙΝΑΚΑΣ

Οι δέκα δήμοι της χώρας με τη μεγαλύτερη αναλογία προσφύγων στο συνολικό πληθυσμό τους (1928)

ΠΟΛΗ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
Δράμα	70.2%
Καβάλα	56.9%
Σέρρες	50.4%
Θεσσαλονίκη	47.8%
Μυτιλήνη	46.8%
Ξάνθη	41.4%
Πειραιάς	40%
Ηράκλειο	35.9%
Χίος	35.7%
Κομοτηνή	34.1%

Βιβλίο μαθητή *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου*, Αθήνα, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2015, σ. 167.

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α1

α. Εθνικές γαίες: σχολικό βιβλίο, σελ. 23 «Εθνικές γαίες ... έως 5.000.000 στρέμματα.»

β. Εθνικόν Κομιτάτον: σχολικό βιβλίο, σελ. 77. Πολιτική παράταξη που συμμετείχε στην Εθνοσυνέλευση του 1862-1864, η οποία είχε μικρή απήχηση. «*Το Εθνικόν Κομιτάτον ... Οθωμανική Αυτοκρατορία.*»

γ. Σύμφωνο περί αμοιβαίας μεταναστεύσεως μεταξύ Ελλάδος και Βουλγαρίας: σχολικό βιβλίο, σελ.140. Το σύμφωνο ήταν συνημμένο στη Συνθήκη του Νεϊγύ. «*Το Νοέμβριο του 1919 ... υπογραφή της συνθήκης*».

ΘΕΜΑ Α2

α- 8 (1927) (σχολικό βιβλίο, σελ. 53)

β-5 (1913) (σχολικό βιβλίο, σελ.219)

γ-2 (1881) (σχολικό βιβλίο, σελ. 11)

δ-3 (1909) (σχολικό βιβλίο, σελ. 86)

ε-6 (1918) (σχολικό βιβλίο, σελ.97)

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 215-216: «*Η πολιτική του Βενιζέλου ... Ζαΐμη*», «*Ο Αλέξανδρος Ζαΐμης, έμπειρος πολιτικός,...* Το νησί έπρεπε πλέον να κινείται με τις δικές του δυνάμεις στη διαχείριση του Κρητικού Ζητήματος.»

ΘΕΜΑ Β2

α. Σχολικό βιβλίο, σελ. 153: «*Η ελληνική κυβέρνηση διέθεσε στην ΕΑΠ τα εξής ... Υπουργείου Πρόνοιας και Αντιλήψεως*»

β. Σχολικό βιβλίο, σελ.153-154: «*Για την αποκατάσταση των προσφύγων η ΕΑΠ έλαβε υπόψη τις εξής παραμέτρους ... την Έδεσσα και αλλού*»

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016**

ΘΕΜΑ Γ1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 71-72, 78

α. Η Εθνοσυνέλευση του 1843-44 μετατράπηκε σε συντακτική λόγω της επικείμενης πολιτειακής μεταβολής. Έτσι, το πολίτευμα από απόλυτη μοναρχία μετατράπηκε σε συνταγματική μοναρχία. Με την Εθνοσυνέλευση του 1862-64 μέσα σε συνθήκες κυβερνητικής αστάθειας και εμφυλίου πολέμου ορίστηκε ως πολίτευμα η βασιλευομένη δημοκρατία. Μεταξύ άλλων κατοχύρωνε τη λαϊκή κυριαρχία. Αντίθετα, σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1844 ενωτικό σημείο όλων των εξουσιών ήταν ο βασιλιάς. Ο τελευταίος συμμετείχε στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας και είχε την αρχηγία του κράτους και του στρατού. Όμως, καμία πράξη του δεν είχε ισχύ χωρίς την προσυπογραφή του αρμόδιου υπουργού. Ειδικότερα, κατά τον Κ. Τσουκαλά το Σύνταγμα του 1864 καθιερώνει οριστικά τον κοινοβουλευτισμό με την κατάργηση των ενδιάμεσων αντιπροσωπευτικών βαθμίδων, των αυτόνομων εκλογικών σωμάτων ή των πολλαπλών κοινοβουλίων που εποφθαλμιούσαν το δημοκρατικό πολίτευμα.

β. Με συγκεκριμένες διατάξεις του Συντάγματος του 1844 κατοχυρωνόταν, με ελάχιστους περιορισμούς, το δικαίωμα της καθολικής ψηφοφορίας για τους άνδρες, ρύθμιση που αποτελούσε παγκόσμια πρωτοπορία. Συμπληρωματικά, σύμφωνα με το Κείμενο Α ο Εκλογικός Νόμος παραχωρεί το δικαίωμα της ψήφου στους άνδρες άνω των 25 ετών, οι οποίοι διέθεταν έγγειο ιδιοκτησία ή ασκούσαν κάποιο επάγγελμα στην εκλογική τους περιφέρεια. Στερούσε, όμως, το δικαίωμα αυτό από όσους ανακρίνονταν για κάποιο κακούργημα, είχαν στερηθεί τα πολιτικά δικαιώματα με δικαστική απόφαση ή είχαν στερηθεί το δικαίωμα να διαχειρίζονται την περιουσία τους. Το ίδιο Σύνταγμα καθιέρωνε την άμεση, μυστική ψηφοφορία των βουλευτών με πλειοψηφικό σύστημα δύο γύρων. Οριζόταν, επίσης, η εκλογική διαδικασία, σύμφωνα με την οποία οι εκλογείς μπορούσαν να δώσουν θετική ψήφο σε όσους υποψηφίους ήθελαν, συμπληρώνοντας ψηφοδέλτια, ακόμη και διαφορετικών Συνδυασμών. Ο κάθε εκλογέας, σύμφωνα με το ίδιο παράθεμα, διέθετε μία ψήφο που όφειλε να τη διαχειριστεί αυτοπροσώπως.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

Το εκλογικό σύστημα του Συντάγματος του 1844 ήταν τιμοκρατικό σε αντίθεση με αυτό του Συντάγματος του 1864 που καθιέρωνε την η άμεση, μυστική και καθολική (για τον ανδρικό πληθυσμό) ψήφο με σφαιρίδια. Αυτή η ιδιοτυπία του ελληνικού Συντάγματος διαφαίνεται και μέσω της σύγκρισης του με τα Συντάγματα των άλλων ευρωπαϊκών κρατών, όπως διατείνεται το Κείμενο Β.

γ. Οι κομματικές παρατάξεις της Εθνοσυνέλευσης συμφώνησαν στην ανάγκη να κατοχυρωθούν συνταγματικά ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα: η ισότητα απέναντι στο νόμο, η απαγόρευση της δουλείας, το απαραβίαστο του οικογενειακού ασύλου, η ελευθερία γνώμης και Τύπου, η προστασία της ιδιοκτησίας, η δωρεάν εκπαίδευση. Όλοι οι αντιπρόσωποι συνειδητοποίησαν ότι υπήρχαν αξίες και δικαιώματα που έπρεπε να προστατευτούν από την αυθαιρεσία της κρατικής εξουσίας. Μια αδυναμία ήταν το ότι δεν κατοχυρώθηκε συνταγματικά το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, πράγμα που μπορούσε να φέρει εμπόδια στη συγκρότηση κομματικών μηχανισμών.

Αντιθέτως, με το Σύνταγμα του 1864 διασφαλιζόταν η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και η ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, η οποία άνοιγε το δρόμο για την ελεύθερη συγκρότηση κομμάτων. Τα κόμματα θεωρήθηκαν απαραίτητα για την έκφραση της βούλησης της κοινής γνώμης, με το επιχείρημα ότι η εναλλακτική λύση είναι οι συνωμοτικοί κύκλοι ή οι βιαιοπραγίες.

ΘΕΜΑ Δ1

Σχολικό βιβλίο, σελ. 49, 52, 149-150, 166-167

α. Το κόστος των Βαλκανικών πολέμων ήταν σημαντικό, δεν κλόνισε,, όμως, την εθνική οικονομία, όπως συνέβαινε με τις στρατιωτικές κινητοποιήσεις του 19^{ου} αιώνα. Επιπλέον, στην περίπτωση αυτή, η Ελλάδα βγήκε ιδιαίτερα κερδισμένη από τον πόλεμο. Ενσωμάτωσε πλούσιες περιοχές (Ηπειρο, Δυτική και Κεντρική Μακεδονία, Νησιά του Αιγαίου, Κρήτη) και εκατομμύρια νέους κατοίκους. Τα εδάφη της αυξήθηκαν κατά 70% περίπου (από 65.000 σε 108.800 τετρ. χλμ.) και ο πληθυσμός της κατά 80% (από 2.700.000 σε 4.800.000 κατοίκους). Το κυριότερο, όμως, ήταν οι νέες οικονομικές προοπτικές. Τα νεοαποκτηθέντα εδάφη ήταν ως επί το πλείστον πεδινά και αρδευόμενα, πράγμα που δημιουργούσε άριστες προοπτικές για τη γεωργική

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

παραγωγή. Οπωσδήποτε, η Ελλάδα έγινε υπολογίσιμη πλέον δύναμη και η εμπιστοσύνη που ενέπνεε στις αγορές χρήματος και πιστώσεων αυξήθηκε σημαντικά. Η χώρα ήταν έτοιμη να αφιερωθεί στο δύσκολο έργο της ενσωμάτωσης των νέων περιοχών, όταν ξέσπασε, το καλοκαίρι του 1914, ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος.

Συμπληρωματικά, κατά τον Γ. Λεονταρίτη η δυναμικότητα της ελληνικής οικονομίας μετά τη λήξη των βαλκανικών πολέμων μπορεί να αποδοθεί στην εμπιστοσύνη και την αισιοδοξία που ενέπνευσαν οι στρατιωτικές επιτυχίες. Έτσι, επιτεύχθηκε η σταθερότητα του νομίσματος, η ενίσχυση των καταθέσεων στην Εθνική Τράπεζα και των αποθεμάτων χρυσού, η διασφάλιση του ισοζυγίου πληρωμών στο εξωτερικό εμπόριο και η σταθερότητα των προσόδων του τελευταίου.

β. Το κύριο πρόβλημα που ανέκυψε από του Βαλκανικούς πολέμους και την ενσωμάτωση των Νέων Χωρών (Ηπείρου, Μακεδονίας, Θράκης, Β. Αιγαίου) ήταν η παρουσία ισχυρών μειονοτικών ομάδων στις νεοαποκτηθείσες περιοχές. Στη σχετικά ομοιογενή Ήπειρο, για παράδειγμα, δίπλα στους 166.000 Έλληνες υπήρχαν, το 1914, 38.000 μουσουλμάνοι (αλβανικής κυρίως καταγωγής) και μερικές χιλιάδες Εβραίοι.

Σύμφωνα με τον Κ. Ρακτιβάν, αντιπρόσωπο της ελληνικής κυβέρνησης για το συντονισμό της προσωρινής διοίκησης των Νέων χωρών, αντιμετώπισε την πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας. Η διοίκηση όφειλε να συμπεριφέρεται ισότιμα στις διαφορετικές εθνότητες, να σέβεται τα δικαιώματά τους, να επιδιώκει την ευημερία και να σφυρηλατήσει αδελφικούς δεσμούς μεταξύ τους.

γ. Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας προσπαθώντας να διευθετήσει και το εθνολογικό πρόβλημα των Νέων Χωρών. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθοδόξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. Αυτή θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016

κηρύχθηκε ο Α΄ Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Η Επιτροπή Αποκατάστασεως προσφύγων (1923), έδωσε προτεραιότητα στην εγκατάσταση των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη (Νέες Χώρες), καθώς ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν τα μουσουλμανικά κτήματα και τα κτήματα των Βουλγάρων μεταναστών (σύμφωνα με τη συνθήκη του Νεϊγύ). Έτσι, θα καλυπτόταν το δημογραφικό κενό που είχε δημιουργηθεί με την αναχώρηση των Μουσουλμάνων και των Βουλγάρων και τις απώλειες που προκάλεσαν οι συνεχείς πόλεμοι (1912-1922). Επιπλέον, εποικίζονταν παραμεθόριες περιοχές.

Οι επιπτώσεις από την άφιξη των προσφύγων της μικρασιατικής καταστροφής στην εθνολογική σύσταση του πληθυσμού της Ελλάδας είναι έκδηλες. Το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%. Ο ελληνικός πληθυσμός της Δυτικής Θράκης και της Ηπείρου αυξήθηκε, ενώ η Κρήτη, η Λέσβος και η Λήμνος εξελληνίστηκαν πλήρως. Η κυριότερη όμως μεταβολή στην εθνολογική σύσταση λόγω της εγκατάστασης των προσφύγων συνέβη στη Μακεδονία. Το ποσοστό των μη Ελλήνων ορθοδόξων που ήταν 48% το 1920, έπεσε στο 12% το 1928. Η ενίσχυση του ελληνικού χαρακτήρα της Μακεδονίας είχε μεγάλη σημασία για τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας της Ελλάδας. Εξάλλου, αραιοκατοικημένες περιοχές της Βόρειας Ελλάδας, κάποιες από αυτές παραμεθόριες, εποικίστηκαν από πρόσφυγες. Με τον τρόπο αυτό κατοχυρώθηκαν οι νέες περιοχές που ενώθηκαν με την Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς πολέμους και ενσωματώθηκαν στον εθνικό κορμό. Τα προαναφερθέντα επιβεβαιώνονται και από τον πίνακα αριθμητικών δεδομένων. Συγκεκριμένα, η υψηλή αναλογία των προσφύγων στη Μακεδονία και τη Δυτική Θράκη (Δράμα, Καβάλα, Σέρρες, Ξάνθη, Κομοτηνή), νησιά βορείου Αιγαίου (Λέσβο, Χίο) επιβεβαιώνουν αυτό τον προσανατολισμό της Ε.Α.Π.

Η Ελλάδα του μεσοπολέμου (1919-1939), παρά το κόστος της μικρασιατικής συμφοράς, είχε αποκτήσει μια σειρά από πλεονεκτήματα, που επέτρεπαν τη θετική οικονομική της πορεία. Σε αντίθεση με πολλά

**ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ
ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2016**

γειτονικά της κράτη είχε ομογενοποιηθεί εθνικά, καθώς οι μειονότητες αντιπροσώπευαν πλέον λιγότερο του 7% του συνολικού πληθυσμού της.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ
ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

**«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ»
ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

www.floropoulos.gr